

ΓΡΑΜΜΙΚΗ ΑΛΓΕΒΡΑ Ι

ΕΠΙΛΥΣΗ ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ ΦΥΛΛΑΔΙΟΥ 4

ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΕΣ: Ν. Μαρμαρίδης - Α. Μπεληγιάννης

ΒΟΗΘΟΣ ΑΣΚΗΣΕΩΝ: Χ. Ψαρουδάκης

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:

<http://www.math.uoi.gr/~abeligia/LinearAlgebraI/LAI.html>

21 - 12 - 2011

Άσκηση 1. Θεωρούμε τον διανυσματικό χώρο $\mathbb{M}_{2 \times 2}(\mathbb{R})$ πάνω από το \mathbb{R} και τα παρακάτω υποσύνολά του:

$$\mathcal{V} = \left\{ \begin{pmatrix} 0 & a \\ a & b \end{pmatrix} \in \mathbb{M}_{2 \times 2}(\mathbb{R}) \mid a, b \in \mathbb{R} \right\}$$

και

$$\mathcal{W} = \left\{ \begin{pmatrix} 0 & c \\ d & c+d \end{pmatrix} \in \mathbb{M}_{2 \times 2}(\mathbb{R}) \mid c, d \in \mathbb{R} \right\}$$

(1) Να δείξετε ότι οι \mathcal{V} και \mathcal{W} είναι υπόχωροι του $\mathbb{M}_{2 \times 2}(\mathbb{R})$.

(2) Να βρεθεί η μορφή των στοιχείων του υποχώρου $\mathcal{V} \cap \mathcal{W}$.

Λύση. (1) Έχουμε

$$\begin{aligned} \mathcal{V} &= \left\{ \begin{pmatrix} 0 & a \\ a & b \end{pmatrix} \in \mathbb{M}_{2 \times 2}(\mathbb{R}) \mid a, b \in \mathbb{R} \right\} \\ &= \left\{ \begin{pmatrix} 0 & a \\ a & 0 \end{pmatrix} + \begin{pmatrix} 0 & 0 \\ 0 & b \end{pmatrix} \in \mathbb{M}_{2 \times 2}(\mathbb{R}) \mid a, b \in \mathbb{R} \right\} \\ &= \left\{ a \begin{pmatrix} 0 & 1 \\ 1 & 0 \end{pmatrix} + b \begin{pmatrix} 0 & 0 \\ 0 & 1 \end{pmatrix} \in \mathbb{M}_{2 \times 2}(\mathbb{R}) \mid a, b \in \mathbb{R} \right\} \\ &= \left\langle \begin{pmatrix} 0 & 1 \\ 1 & 0 \end{pmatrix}, \begin{pmatrix} 0 & 0 \\ 0 & 1 \end{pmatrix} \right\rangle \end{aligned}$$

δηλαδή ο \mathcal{V} παράγεται από τους πίνακες

$$\begin{pmatrix} 0 & 1 \\ 1 & 0 \end{pmatrix} \quad \text{και} \quad \begin{pmatrix} 0 & 0 \\ 0 & 1 \end{pmatrix}$$

Παρόμοια:

$$\begin{aligned} \mathcal{W} &= \left\{ \begin{pmatrix} 0 & c \\ d & c+d \end{pmatrix} \in \mathbb{M}_{2 \times 2}(\mathbb{R}) \mid c, d \in \mathbb{R} \right\} \\ &= \left\{ \begin{pmatrix} 0 & c \\ 0 & c \end{pmatrix} + \begin{pmatrix} 0 & 0 \\ d & d \end{pmatrix} \in \mathbb{M}_{2 \times 2}(\mathbb{R}) \mid c, d \in \mathbb{R} \right\} \\ &= \left\{ c \begin{pmatrix} 0 & 1 \\ 0 & 1 \end{pmatrix} + d \begin{pmatrix} 0 & 0 \\ 1 & 1 \end{pmatrix} \in \mathbb{M}_{2 \times 2}(\mathbb{R}) \mid c, d \in \mathbb{R} \right\} \\ &= \left\langle \begin{pmatrix} 0 & 1 \\ 0 & 1 \end{pmatrix}, \begin{pmatrix} 0 & 0 \\ 1 & 1 \end{pmatrix} \right\rangle \end{aligned}$$

δηλαδή ο \mathcal{W} παράγεται από τους πίνακες

$$\begin{pmatrix} 0 & 1 \\ 0 & 1 \end{pmatrix} \quad \text{και} \quad \begin{pmatrix} 0 & 0 \\ 1 & 1 \end{pmatrix}$$

Συνεπώς οι \mathcal{V} και \mathcal{W} είναι υπόχωροι του $\mathbb{M}_{2 \times 2}(\mathbb{R})$.

(2) Έστω $A = \begin{pmatrix} a & b \\ c & d \end{pmatrix} \in \mathcal{V} \cap \mathcal{W}$, δηλαδή $A \in \mathcal{V}$ και $A \in \mathcal{W}$. Τότε έχουμε

$$\begin{cases} A \in \mathcal{V} \Rightarrow a = 0 \text{ και } b = c \\ A \in \mathcal{W} \Rightarrow a = 0 \text{ και } d = c + b \Rightarrow d = 2b \end{cases}$$

και άρα $A = \begin{pmatrix} 0 & b \\ b & 2b \end{pmatrix}$. Επομένως η περιγραφή του υποχώρου $\mathcal{V} \cap \mathcal{W}$ είναι η ακόλουθη:

$$\mathcal{V} \cap \mathcal{W} = \left\{ \begin{pmatrix} 0 & b \\ b & 2b \end{pmatrix} \in \mathbb{M}_{2 \times 2}(\mathbb{R}) \mid b \in \mathbb{R} \right\} = \left\{ b \begin{pmatrix} 0 & 1 \\ 1 & 2 \end{pmatrix} \in \mathbb{M}_{2 \times 2}(\mathbb{R}) \mid b \in \mathbb{R} \right\} = \left\langle \begin{pmatrix} 0 & 1 \\ 1 & 2 \end{pmatrix} \right\rangle \quad \square$$

Παρατήρηση 1. Η Άσκηση 1. Θα μπορούσε να ληφθεί και με χρήση του Ορισμού. Η παραπάνω λύση δείχνει επιπρόσθετα ότι τα σύνολα \mathcal{V} και \mathcal{W} είναι υπόχωροι οι οποίοι παράγονται από συγκεκριμένα διανύσματα.

Άσκηση 2. Στο σύνολο των θετικών πραγματικών αριθμών $\mathbb{R}^+ = \{x \in \mathbb{R} \mid x > 0\}$ ορίζουμε τις πράξεις:

$$\oplus : \mathbb{R}^+ \times \mathbb{R}^+ \rightarrow \mathbb{R}^+, (x, y) \mapsto x \oplus y = xy$$

και

$$\odot : \mathbb{R} \times \mathbb{R}^+ \rightarrow \mathbb{R}^+, (r, x) \mapsto r \odot x = x^r$$

(1) Να δείξετε ότι η τριάδα $(\mathbb{R}^+, \oplus, \odot)$ αποτελεί διανυσματικό χώρο υπεράνω του \mathbb{R} .

(2) Να βρεθούν όλοι οι υπόχωροι του διανυσματικού χώρου $(\mathbb{R}^+, \oplus, \odot)$.

Λύση. (1) Έστω $x, y, z \in \mathbb{R}^+$ και $r, s \in \mathbb{R}$. Τότε:

$$(\alpha) (x \oplus y) \oplus z = (xy) \oplus z = (xy)z = x(yz) = x(y \oplus z) = x \oplus (y \oplus z).$$

$$(\beta) x \oplus y = xy = yx = y \oplus x.$$

(γ) Θέλουμε να εξετάσουμε αν υπάρχει ένα στοιχείο $\mathbf{o} \in \mathbb{R}^+$ έτσι ώστε $x \oplus \mathbf{o} = x = \mathbf{o} \oplus x$ για κάθε $x \in \mathbb{R}^+$. Άρα

$$x \oplus \mathbf{o} = x \iff x\mathbf{o} = x \iff \mathbf{o} = 1$$

διότι το $x \neq 0$. Συνεπώς, το μηδενικό διάνυσμα είναι το στοιχείο $\mathbf{o} = 1$.

(δ) Θεωρούμε στοιχείο $x \in \mathbb{R}^+$. Θέλουμε να εξετάσουμε αν υπάρχει ένα στοιχείο $y \in \mathbb{R}^+$ έτσι ώστε: $x \oplus y = \mathbf{o} = y \oplus x$. Επειδή από το προηγούμενο αξίωμα, $\mathbf{o} = 1$, θα έχουμε: $x \oplus y = 1 \iff xy = 1$ και αφού $x \in \mathbb{R}^+$ έπεται ότι $y = \frac{1}{x} \in \mathbb{R}^+$. Πράγματι, έχουμε

$$x \oplus \frac{1}{x} = x \frac{1}{x} = 1 = \frac{1}{x} x = \frac{1}{x} \oplus x$$

για κάθε $x \in \mathbb{R}^+$. Άρα, το αντίθετο του διανύσματος $x \in \mathbb{R}^+$ ως προς την πρόσθεση \oplus είναι το διάνυσμα $\frac{1}{x} \in \mathbb{R}^+$.

$$(\epsilon) r \odot (x \oplus y) = r \odot (xy) = (xy)^r = x^r y^r = x^r \oplus y^r = (r \odot x) \oplus (r \odot y).$$

$$(\phi) (r + s) \odot x = x^{r+s} = x^r x^s = x^r \oplus x^s = (r \odot x) \oplus (s \odot x).$$

$$(\zeta) r \odot (s \odot x) = r \odot (x^s) = (x^s)^r = x^{sr} = (sr) \odot x.$$

$$(\eta) 1 \odot x = x^1 = x.$$

Επομένως, η τριάδα $(\mathbb{R}^+, \oplus, \odot)$ αποτελεί διανυσματικό χώρο υπεράνω του \mathbb{R} .

(2) Γνωρίζουμε ότι το σύνολο $\{1\}$ και όλος ο χώρος \mathbb{R}^+ είναι υπόχωροι του \mathbb{R}^+ . Έστω $\mathcal{V} \subseteq \mathbb{R}^+$ ένας υπόχωρος του \mathbb{R}^+ έτσι ώστε $\mathcal{V} \neq \{1\}$, δηλαδή ο \mathcal{V} δεν είναι ο μηδενικός υπόχωρος του \mathbb{R}^+ . Άρα υπάρχει ένα $x \in \mathcal{V}$ με $x \neq 1$. Έστω $k \in \mathbb{R}^+$. Τότε έχουμε

$$k = x^{\log_x k} = \log_x k \odot x \in \mathcal{V}$$

αφού $\log_x k \in \mathbb{R}$ και $x \in \mathcal{V}$. Συνεπώς έχουμε ότι $\mathbb{R}^+ \subseteq \mathcal{V}$ και άρα $\mathcal{V} = \mathbb{R}^+$. Επομένως οι μόνοι υπόχωροι του διανυσματικού χώρου $(\mathbb{R}^+, \oplus, \odot)$ είναι το $\{1\}$ και όλος ο χώρος \mathbb{R}^+ .

□

Παρατήρηση 2. Οι διανυσματικοί χώροι $(\mathbb{R}^+, \oplus, \odot)$ και $(\mathbb{R}, +, \cdot)$ έχουν την ιδιότητα ότι οι μόνοι υπόχωροι τους είναι ο μηδενικός υπόχωρος και ο εαυτός τους. Αυτό δεν είναι τυχαίο. Όπως θα δείξουμε αργότερα, οι \mathbb{R} -διανυσματικοί χώροι $(\mathbb{R}^+, \oplus, \odot)$ και $(\mathbb{R}, +, \cdot)$ είναι “ισόμορφοι” (αυτό έχει σαν συνέπεια ότι έχουν τις ίδιες δομικές ιδιότητες, και μια τέτοια δομική ιδιότητα είναι παράδειγμα η δομή των υποχώρων τους). Δηλαδή υπάρχει μια 1-1 και επί απεικόνιση $f: \mathbb{R}^+ \rightarrow \mathbb{R}$, η οποία “διατηρεί τις πράξεις”, με την έννοια ότι:

$$f(x \oplus y) = f(x) + f(y), \quad \text{και} \quad f(r \odot x) = r \cdot f(x), \quad \forall x, y \in \mathbb{R}^+, \quad \forall r \in \mathbb{R}$$

Μπορείτε να βρείτε μια τέτοια απεικόνιση;

Άσκηση 3. Να λύσετε το σύστημα:

$$(\Sigma) \begin{cases} x_1 - x_2 + x_3 - x_5 = 0 \\ -x_1 + x_2 - x_3 + x_4 = 0 \\ x_1 - x_2 + x_3 + x_4 = \lambda \\ -4x_1 + 4x_2 - 4x_3 - x_4 + x_5 = -\lambda \end{cases}$$

Λύση. Έχουμε

$$\left(\begin{array}{ccccc|c} 1 & -1 & 1 & 0 & -1 & 0 \\ -1 & 1 & -1 & 1 & 0 & 0 \\ 1 & -1 & 1 & 1 & 0 & \lambda \\ -4 & 4 & -4 & -1 & 1 & -\lambda \end{array} \right) \xrightarrow[\Gamma_3 \rightarrow \Gamma_3 - \Gamma_1]{\Gamma_2 \rightarrow \Gamma_2 + \Gamma_1} \left(\begin{array}{ccccc|c} 1 & -1 & 1 & 0 & -1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 & -1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 & 1 & \lambda \\ -4 & 4 & -4 & -1 & 1 & -\lambda \end{array} \right) \xrightarrow{\Gamma_4 \rightarrow \Gamma_4 + 4\Gamma_1}$$

$$\left(\begin{array}{ccccc|c} 1 & -1 & 1 & 0 & -1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 & -1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 & 1 & \lambda \\ 0 & 0 & 0 & -1 & -3 & -\lambda \end{array} \right) \xrightarrow[\Gamma_4 \rightarrow \Gamma_4 + \Gamma_2]{\Gamma_3 \rightarrow \Gamma_3 - \Gamma_2} \left(\begin{array}{ccccc|c} 1 & -1 & 1 & 0 & -1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 & -1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 2 & \lambda \\ 0 & 0 & 0 & 0 & -4 & -\lambda \end{array} \right) \xrightarrow{\Gamma_4 \rightarrow \Gamma_4 + 2\Gamma_3}$$

$$\left(\begin{array}{ccccc|c} 1 & -1 & 1 & 0 & -1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 & -1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 2 & \lambda \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & \lambda \end{array} \right) \xrightarrow{\Gamma_3 \rightarrow \frac{1}{2}\Gamma_3} \left(\begin{array}{ccccc|c} 1 & -1 & 1 & 0 & -1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 & -1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 1 & \frac{\lambda}{2} \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & \lambda \end{array} \right)$$

και άρα καταλήγουμε στο παρακάτω σύστημα:

$$\begin{cases} x_1 - x_2 + x_3 & - x_5 = 0 \\ & x_4 - x_5 = 0 \\ & x_5 = \frac{\lambda}{2} \\ & 0 = \lambda \end{cases}$$

Διακρίνουμε δύο περιπτώσεις:

- (1) Αν $\lambda \neq 0$ τότε έπεται ότι το σύστημα (Σ) είναι αδύνατο.
 (2) Αν $\lambda = 0$ τότε έχουμε $x_5 = 0$ και άρα $x_4 = 0$. Ακόμα, από την πρώτη εξίσωση έχουμε $x_1 = x_2 - x_3$. Θέτουμε $x_2 = \kappa$ και $x_3 = \nu$ με $\kappa, \nu \in \mathbb{R}$. Τότε έχουμε τη γενική λύση:

$$\begin{cases} x_1 = \kappa - \nu \\ x_2 = \kappa \\ x_3 = \nu \\ x_4 = 0 \\ x_5 = 0 \end{cases} \quad \kappa, \nu \in \mathbb{R}. \quad \square$$

Άσκηση 4. Να λύσετε το σύστημα:

$$(\Sigma) \begin{cases} x_1 + x_2 + 2x_3 + x_4 - 2x_5 = 1 - 2\lambda \\ x_2 + x_3 & = -2\lambda \\ & x_4 - x_5 = 1 - \lambda \\ x_2 + x_3 + x_4 - x_5 = 2 - 2\lambda \end{cases}$$

Λύση. Έχουμε

$$\left(\begin{array}{ccccc|c} 1 & 1 & 2 & 1 & -2 & 1 - 2\lambda \\ 0 & 1 & 1 & 0 & 0 & -2\lambda \\ 0 & 0 & 0 & 1 & -1 & 1 - \lambda \\ 0 & 1 & 1 & 1 & -1 & 2 - 2\lambda \end{array} \right) \xrightarrow{\Gamma_4 \rightarrow \Gamma_4 - \Gamma_2} \left(\begin{array}{ccccc|c} 1 & 1 & 2 & 1 & -2 & 1 - 2\lambda \\ 0 & 1 & 1 & 0 & 0 & -2\lambda \\ 0 & 0 & 0 & 1 & -1 & 1 - \lambda \\ 0 & 0 & 0 & 1 & -1 & 2 \end{array} \right) \xrightarrow{\Gamma_4 \rightarrow \Gamma_4 - \Gamma_3}$$

$$\left(\begin{array}{ccccc|c} 1 & 1 & 2 & 1 & -2 & 1 - 2\lambda \\ 0 & 1 & 1 & 0 & 0 & -2\lambda \\ 0 & 0 & 0 & 1 & -1 & 1 - \lambda \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 1 + \lambda \end{array} \right)$$

και άρα καταλήγουμε στο παρακάτω σύστημα:

$$\begin{cases} x_1 + x_2 + 2x_3 + x_4 - 2x_5 = 1 - 2\lambda \\ x_2 + x_3 & = -2\lambda \\ & x_4 - x_5 = 1 - \lambda \\ & 0 = 1 + \lambda \end{cases}$$

Διακρίνουμε δύο περιπτώσεις:

- (1) Αν $\lambda \neq -1$ τότε το σύστημα (Σ) είναι αδύνατο.
 (2) Για $\lambda = -1$ έχουμε το σύστημα:

$$\begin{cases} x_1 + x_2 + 2x_3 + x_4 - 2x_5 = 3 \\ x_2 + x_3 & = 2 \\ & x_4 - x_5 = 2 \end{cases}$$

Συνεπώς έχουμε ότι $x_2 = 2 - x_3$, $x_4 = 2 + x_5$ και αντικαθιστώντας στην πρώτη εξίσωση βρίσκουμε $x_1 = -1 - x_3 + x_5$. Θέτουμε $x_3 = \nu$ και $x_5 = \kappa$ με $\kappa, \nu \in \mathbb{R}$. Τότε έχουμε τη γενική λύση:

$$\begin{cases} x_1 = -1 - \nu + \kappa \\ x_2 = 2 - \nu \\ x_3 = \nu \\ x_4 = 2 + \kappa \\ x_5 = \nu \end{cases} \quad \kappa, \nu \in \mathbb{R}. \quad \square$$

Άσκηση 5. Έστω \mathcal{E} ένας \mathbb{K} -διανυσματικός χώρος υπεράνω του σώματος \mathbb{K} και \mathcal{V}, \mathcal{W} δύο υπόχωροι του. Να δείξετε ότι τα ακόλουθα είναι ισοδύναμα:

- (1) Η ένωση $\mathcal{V} \cup \mathcal{W}$ των συνόλων \mathcal{V} και \mathcal{W} είναι υπόχωρος του \mathcal{E} .
- (2) Είτε $\mathcal{V} \subseteq \mathcal{W}$ ή $\mathcal{W} \subseteq \mathcal{V}$.

Λύση. (2) \implies (1) Αν $\mathcal{V} \subseteq \mathcal{W}$, τότε προφανώς $\mathcal{V} \cup \mathcal{W} = \mathcal{W}$, και άρα η ένωση $\mathcal{V} \cup \mathcal{W}$ είναι υπόχωρος διότι ο \mathcal{W} είναι υπόχωρος. Παρόμοια αν $\mathcal{W} \subseteq \mathcal{V}$, τότε προφανώς $\mathcal{V} \cup \mathcal{W} = \mathcal{V}$, και άρα η ένωση $\mathcal{V} \cup \mathcal{W}$ είναι υπόχωρος διότι ο \mathcal{V} είναι υπόχωρος.

(1) \implies (2) Έστω ότι η ένωση $\mathcal{V} \cup \mathcal{W}$ των συνόλων \mathcal{V} και \mathcal{W} είναι υπόχωρος του \mathcal{E} .

(I) Υποθέτουμε ότι $\mathcal{V} \not\subseteq \mathcal{W}$. Τότε υπάρχει ένα διάνυσμα $\vec{x} \in \mathcal{V}$ το οποίο δεν ανήκει στον \mathcal{W} : $\vec{x} \notin \mathcal{W}$. Θα δείξουμε ότι $\mathcal{W} \subseteq \mathcal{V}$.

- Θεωρούμε τυχόν διάνυσμα $\vec{y} \in \mathcal{W}$. Θα δείξουμε ότι $\vec{y} \in \mathcal{V}$.

Πραγματικά τότε τα διανύσματα \vec{x}, \vec{y} ανήκουν προφανώς στην ένωση $\mathcal{V} \cup \mathcal{W}$. Επειδή το σύνολο $\mathcal{V} \cap \mathcal{W}$ είναι υπόχωρος του \mathcal{E} , έπεται ότι το διάνυσμα $\vec{x} + \vec{y}$ ανήκει στην ένωση $\mathcal{V} \cap \mathcal{W}$. Επομένως

$$\text{είτε (a) } \vec{x} + \vec{y} \in \mathcal{W} \quad \text{ή (b) } \vec{x} + \vec{y} \in \mathcal{V}$$

- (a) Αν $\vec{x} + \vec{y} \in \mathcal{W}$, τότε επειδή $\vec{y} \in \mathcal{W}$ και το \mathcal{W} είναι υπόχωρος, το διάνυσμα $(\vec{x} + \vec{y}) - \vec{y} = \vec{x}$ θα ανήκει στον \mathcal{W} . Αυτό όμως είναι άτοπο διότι $\vec{x} \notin \mathcal{W}$.
- (b) Άρα $\vec{x} + \vec{y} \in \mathcal{V}$. Τότε επειδή $\vec{x} \in \mathcal{V}$ και το \mathcal{V} είναι υπόχωρος, το διάνυσμα $(\vec{x} + \vec{y}) - \vec{x} = \vec{y}$ θα ανήκει στον \mathcal{V} . Άρα δείξαμε ότι το διάνυσμα \vec{y} του \mathcal{W} είναι και διάνυσμα του \mathcal{V} .

Επομένως δείξαμε ότι αν $\mathcal{V} \not\subseteq \mathcal{W}$, τότε αναγκαστικά θα έχουμε $\mathcal{W} \subseteq \mathcal{V}$.

(II) Αν $\mathcal{W} \not\subseteq \mathcal{V}$, τότε εργαζόμενοι παρόμοια δείχνουμε ότι τότε αναγκαστικά θα έχουμε $\mathcal{V} \subseteq \mathcal{W}$. Άρα δείξαμε ότι είτε $\mathcal{V} \subseteq \mathcal{W}$ ή $\mathcal{W} \subseteq \mathcal{V}$. \square

Άσκηση 6. Να εξεταστεί ποια από τα ακόλουθα υποσύνολα τού \mathbb{R} -διανυσματικού χώρου \mathbb{R}^4 είναι \mathbb{R} -διανυσματικοί υπόχωροι του:

- (1) $W_1 = \{(x, y, z, t) \in \mathbb{R}^4 \mid x = y, z = t\}$,
- (2) $W_2 = \{(x, y, z, t) \in \mathbb{R}^4 \mid x + y + z + t = 0\}$,
- (3) $W_3 = \{(x, y, z, t) \in \mathbb{R}^4 \mid x = 1\}$,
- (4) $W_4 = \{(x, y, z, t) \in \mathbb{R}^4 \mid xt = yz\}$.

Λύση. Υπενθυμίζουμε ότι για να αποτελεί το υποσύνολο W ενός \mathbb{K} -διανυσματικού χώρου V , έναν υπόχωρο τού V πρέπει να πληροί τα ακόλουθα:

- (1) $W \neq \emptyset$,
- (2) $\forall \vec{w}_1, \vec{w}_2 \in W \Rightarrow \vec{w}_1 + \vec{w}_2 \in W$,
- (3) $\forall \lambda \in \mathbb{K}, \forall \vec{w} \in W \Rightarrow \lambda \cdot \vec{w} \in W$.

(α) Το W_1 αποτελείται από τα στοιχεία του \mathbb{R}^4 τής μορφής (a, a, b, b) , $a, b \in \mathbb{R}$ και επειδή το $(0, 0, 0, 0)$ ανήκει στο W_1 , αφού είναι αυτής τής μορφής, έπεται ότι $W_1 \neq \emptyset$.

Αν $\vec{w}_1 \in W_1$ και $\vec{w}_2 \in W_1$, τότε το $\vec{w}_1 = (a, a, b, b)$ και το $\vec{w}_2 = (c, c, d, d)$, όπου $a, b, c, d \in \mathbb{R}$. Έχουμε:

$$\vec{w}_1 + \vec{w}_2 = (a, a, b, b) + (c, c, d, d) = (a + c, a + c, b + d, b + d),$$

το οποίο έχει την κατάλληλη μορφή ώστε να ανήκει στο W_1 .

Ανάλογα, αν $\lambda \in \mathbb{K}$ και $\vec{w} \in W_1$, τότε το $\vec{w} = (a, a, b, b)$, $a, b \in \mathbb{R}$ και έχουμε:

$$\lambda \cdot \vec{w} = \lambda \cdot (a, a, b, b) = (\lambda a, \lambda a, \lambda b, \lambda b),$$

το οποίο έχει την κατάλληλη μορφή ώστε να ανήκει στο W_1 .

(β) Το W_2 είναι $\neq \emptyset$, αφού οι συνιστώσες του $\vec{0} = (0, 0, 0, 0)$ ικανοποιούν την $x + y + z + t = 0$, που έχει ως συνέπεια να ανήκει το $\vec{0}$ στο W_2 .

Αν $\vec{w}_1 = (a_1, b_1, c_1, d_1) \in W_2$ και $\vec{w}_2 = (a_2, b_2, c_2, d_2) \in W_2$, τότε $a_1 + b_1 + c_1 + d_1 = 0$ και $a_2 + b_2 + c_2 + d_2 = 0$. Συνεπώς, $(a_1 + a_2) + (b_1 + b_2) + (c_1 + c_2) + (d_1 + d_2) = 0$ και γι' αυτό το $\vec{w}_1 + \vec{w}_2 = (a_1 + a_2, b_1 + b_2, c_1 + c_2, d_1 + d_2)$ ανήκει επίσης στο W_2 .

Αν $\lambda \in \mathbb{K}$ και $\vec{w} = (a, b, c, d) \in W_2$, τότε $a + b + c + d = 0$. Συνεπώς, $\lambda a + \lambda b + \lambda c + \lambda d = \lambda 0 = 0$ και γι' αυτό το $\lambda \vec{w} = (\lambda a, \lambda b, \lambda c, \lambda d)$ ανήκει επίσης στο W_2 .

(γ) Το W_3 δεν είναι διανυσματικός υπόχωρος του \mathbb{R}^4 , μολονότι $W_3 \neq \emptyset$, αφού το $(1, 1, 1, 1)$ είναι στοιχείο του. Πράγματι, αν ήταν διανυσματικός χώρος, τότε το μηδενικό στοιχείο του \mathbb{R}^4 , δηλαδή το $\vec{0} = (0, 0, 0, 0)$ θα ανήκε στο W_3 . Το τελευταίο δεν μπορεί να συμβαίνει, αφού για να ανήκει το $\vec{0}$ στο W_3 , θα πρέπει, σύμφωνα με τον ορισμό του W_3 , η πρώτη συνιστώσα του, το 0, να ισούται με 1.

(δ) Το W_4 δεν είναι διανυσματικός υπόχωρος του \mathbb{R}^4 , μολονότι $W_4 \neq \emptyset$, αφού οι συνιστώσες του $\vec{0} = (0, 0, 0, 0)$ ικανοποιούν την $xt = yz$ και συνεπώς $\vec{0} \in W_4$. Παρατηρούμε ότι το $\vec{w}_1 = (0, 0, 2, 4)$ ανήκει στο W_4 , αφού $0 \cdot 4 = 0 \cdot 2$ και το $\vec{w}_2 = (4, 1, 8, 2)$, αφού $4 \cdot 2 = 1 \cdot 8$. Ωστόσο, το $\vec{w}_1 + \vec{w}_2 = (4, 1, 10, 6)$ δεν ανήκει στο W_4 , αφού $4 \cdot 6 \neq 1 \cdot 10$. \square

Άσκηση 7. Έστω $\text{Seq}(\mathbb{R})$ το σύνολο των πραγματικών ακολουθιών. Στο $\text{Seq}(\mathbb{R})$ ορίζουμε πρόσθεση

$$\begin{aligned} + : \text{Seq}(\mathbb{R}) \times \text{Seq}(\mathbb{R}) &\longrightarrow \text{Seq}(\mathbb{R}), \\ ((a_n)_{n \in \mathbb{N}}, (b_n)_{n \in \mathbb{N}}) &\longmapsto (a_n)_{n \in \mathbb{N}} + (b_n)_{n \in \mathbb{N}} := (a_n + b_n)_{n \in \mathbb{N}} \end{aligned}$$

και βαθμωτό πολλαπλασιασμό

$$\cdot : \mathbb{R} \times \text{Seq}(\mathbb{R}) \longrightarrow \text{Seq}(\mathbb{R}), (\lambda, (a_n)_{n \in \mathbb{N}}) \longmapsto \lambda \cdot (a_n)_{n \in \mathbb{N}} := (\lambda a_n)_{n \in \mathbb{N}}.$$

(1) Ναδειχθεί ότι η τριάδα $(\text{Seq}(\mathbb{R}), +, \cdot)$ αποτελεί \mathbb{R} -διανυσματικό χώρο.

(2) Ας είναι $\text{FinSeq}(\mathbb{R})$ το υποσύνολο του $\text{Seq}(\mathbb{R})$ που απαρτίζεται από τις ακολουθίες που συγκλίνουν σε κάποιον πραγματικό αριθμό. Ποιες γνωστές προτάσεις του Απειροστικού Λογισμού εξασφαλίζουν ότι το $\text{FinSeq}(\mathbb{R})$ είναι ένας διανυσματικός υπόχωρος του $\text{Seq}(\mathbb{R})$;

Λύση. (α') Το πρώτο μέρος τής άσκησης μπορεί να προκύψει αμέσως από την:

Πρόταση. Έστω ότι S είναι ένα μη κενό σύνολο και ότι $(V, +, \cdot)$ είναι ένας \mathbb{K} -διανυσματικός χώρος. Το σύνολο $\text{Map}(S, V) := \{f : S \rightarrow V\}$ των απεικονίσεων από το S στο V αποτελεί έναν \mathbb{K} -διανυσματικό χώρο με πράξεις την πρόσθεση:

$$+ : \text{Map}(S, V) \times \text{Map}(S, V) \rightarrow \text{Map}(S, V), (f, g) \mapsto f + g,$$

όπου $f + g$ είναι η απεικόνιση που ορίζεται ως

$$f + g : S \rightarrow V, s \mapsto (f + g)(s) := f(s) + g(s), \forall s \in S.$$

και βαθμωτό πολλαπλασιασμό

$$\cdot : \mathbb{K} \times \text{Map}(S, V) \rightarrow \text{Map}(S, V), (\lambda, f) \mapsto \lambda \cdot f,$$

όπου $\lambda \cdot f$ είναι η απεικόνιση που ορίζεται ως

$$\lambda \cdot f : S \rightarrow V, s \mapsto (\lambda \cdot f)(s) := \lambda f(s), \forall s \in S. \quad \square$$

Επιλέγοντας ως S το σύνολο των φυσικών αριθμών \mathbb{N} και ως V τον \mathbb{R} -διανυσματικό χώρο \mathbb{R} , παίρνουμε $\text{Map}(\mathbb{N}, \mathbb{R}) = \text{Seq}(\mathbb{R})$.

(β') Για να δείξουμε ότι $\text{FinSeq}(\mathbb{R})$ είναι \mathbb{R} -διανυσματικός υπόχωρος πρέπει να εξασφαλίσουμε:

- (1) Ότι το $\text{FinSeq}(\mathbb{R})$ είναι μη κενό. Πράγματι το όριο κάθε σταθερής ακολουθίας πραγματικών αριθμών, δηλαδή κάθε ακολουθίας της μορφής $(a_i)_{i \in \mathbb{N}}, a_i = c \in \mathbb{R}, \forall i \in \mathbb{N}$, είναι ο αριθμός c . Συνεπώς, οι σταθερές ακολουθίες ανήκουν στο $\text{FinSeq}(\mathbb{R})$ και γι' αυτό δεν είναι το κενό σύνολο.
- (2) Ότι, αν $(a_i)_{i \in \mathbb{N}} \in \text{FinSeq}(\mathbb{R})$ και $(b_i)_{i \in \mathbb{N}} \in \text{FinSeq}(\mathbb{R})$, τότε και η ακολουθία $(a_i)_{i \in \mathbb{N}} + (b_i)_{i \in \mathbb{N}} \in \text{FinSeq}(\mathbb{R})$, δηλαδή ότι αν η ακολουθία $(a_i)_{i \in \mathbb{N}}$ συγκλίνει στον $r_1 \in \mathbb{R}$ και η ακολουθία $(b_i)_{i \in \mathbb{N}}$ συγκλίνει στον $r_2 \in \mathbb{R}$, τότε το άθροισμά τους $(a_i)_{i \in \mathbb{N}} + (b_i)_{i \in \mathbb{N}}$ συγκλίνει στον $r_1 + r_2 \in \mathbb{R}$. Συνεπώς το $\text{FinSeq}(\mathbb{R})$ είναι κλειστό ως προς την πρόσθεση τού $(\text{Seq}(\mathbb{R}))$.
- (3) Ότι, αν $(a_i)_{i \in \mathbb{N}} \in \text{FinSeq}(\mathbb{R})$ και $\lambda \in \mathbb{R}$, τότε και η ακολουθία $\lambda \cdot (a_i)_{i \in \mathbb{N}} \in \text{FinSeq}(\mathbb{R})$, δηλαδή ότι αν η ακολουθία $(a_i)_{i \in \mathbb{N}}$ συγκλίνει στον $r \in \mathbb{R}$ και λ είναι ένας πραγματικός αριθμός, τότε το βαθμωτό γινόμενο $\lambda \cdot (a_i)_{i \in \mathbb{N}} = (\lambda a_i)_{i \in \mathbb{N}}$ συγκλίνει στον $\lambda r \in \mathbb{R}$. Συνεπώς το $\text{FinSeq}(\mathbb{R})$ είναι κλειστό ως προς τον βαθμωτό πολλαπλασιασμό που ορίζεται στο $\text{Seq}(\mathbb{R})$. \square

Άσκηση 8. Να εξεταστεί ποιο από τα επόμενα υποσύνολα τού \mathbb{R} -διανυσματικού χώρου $M_{n \times n}(\mathbb{R})$ των $n \times n$ πινάκων με συνιστώσες από το \mathbb{R} αποτελεί \mathbb{R} -υπόχωρο τού $M_{n \times n}(\mathbb{R})$:

- (1) Το σύνολο των συμμετρικών των $n \times n$ πινάκων.
- (2) Το σύνολο των αντιστρέψιμων των $n \times n$ πινάκων.
- (3) Το σύνολο των μη αντιστρέψιμων $n \times n$ πινάκων.

Λύση. (α') Έστω S το σύνολο των συμμετρικών $n \times n$ πινάκων, δηλαδή των πινάκων $A \in M_{n \times n}(\mathbb{R})$ με $A = {}^t A$. Για να είναι το S ένας \mathbb{R} -υπόχωρος τού $M_{n \times n}(\mathbb{R})$, θα πρέπει:

Το S να μην είναι κενό. Πράγματι, ο ταυτοτικός $n \times n$ πίνακας I_n είναι συμμετρικός και γι' αυτό ανήκει στο S . Άρα, $S \neq \emptyset$.

Αν $A, B \in S$, τότε και $A + B \in S$. Πράγματι, ${}^t(A + B) = {}^t A + {}^t B = A + B$. Συνεπώς, $A + B \in S$.

Αν $\lambda \in \mathbb{R}$ και $A \in S$, τότε και $\lambda \cdot A \in S$. Πράγματι, ${}^t(\lambda \cdot A) = \lambda \cdot {}^t A = \lambda \cdot A$. Συνεπώς $\lambda \cdot A \in S$. Επομένως το S είναι ένας \mathbb{R} -υπόχωρος τού $M_{n \times n}(\mathbb{R})$.

(β') Έστω T το σύνολο των αντιστρέψιμων $n \times n$ πινάκων. Για να είναι το T ένας \mathbb{R} -υπόχωρος τού $M_{n \times n}(\mathbb{R})$, θα πρέπει:

Το T να μην είναι κενό. Πράγματι, ο ταυτοτικός $n \times n$ πίνακας I_n είναι αντιστρέψιμος και γι' αυτό ανήκει στο T . Άρα, $T \neq \emptyset$.

Αν $A, B \in T$, τότε και $A + B \in T$. Αυτό όμως οφείλει να συμβαίνει για όλους τους αντιστρέψιμους πίνακες A, B . Επιλέγοντας ως A τον I_n και ως B τον $-I_n$, ο οποίος προφανώς είναι αντιστρέψιμος, έχουμε: $I_n + (-I_n) = \mathcal{O}_n$. Αλλά ο μηδενικός $n \times n$ πίνακας \mathcal{O}_n δεν ανήκει στο T , αφού δεν είναι αντιστρέψιμος. Συνεπώς ο T δεν είναι \mathbb{R} -υπόχωρος τού $M_{n \times n}(\mathbb{R})$.

(γ') Έστω Q το σύνολο των μη αντιστρέψιμων $n \times n$ πινάκων. Για να είναι το Q ένας \mathbb{R} υπόχωρος τού $M_{n \times n}(\mathbb{R})$, θα πρέπει:

Το Q να μην είναι κενό. Πράγματι, ο μηδενικός $n \times n$ πίνακας \mathbb{O}_n δεν είναι αντιστρέψιμος και γι' αυτό ανήκει στο Q . Άρα, $Q \neq \emptyset$.

Τώρα θα διακρίνουμε περιπτώσεις.

Για $n = 1$, ο χώρος $M_{1 \times 1}(\mathbb{R})$ ισούται με \mathbb{R} και το $Q = \{0\}$ (κάθε μη μηδενικό στοιχείο του \mathbb{R} είναι αντιστρέψιμο). Προφανώς το $Q = \{0\}$ είναι \mathbb{R} -υπόχωρος του \mathbb{R} .

Για $n \geq 2$, αν $A, B \in Q$, τότε θα πρέπει και $A + B \in Q$. Αυτό όμως οφείλει να συμβαίνει για όλους τους μη αντιστρέψιμους πίνακες A, B . Επιλέγοντας ως $A = (a_{ij})$ τον πίνακα με $a_{11} = 1$ και όλα τα υπόλοιπα στοιχεία του ίσα με 0 έχουμε ότι $A \in Q$. Επιλέγοντας ως $B = (b_{ij})$ τον πίνακα με $b_{22} = \dots = b_{nn} = 1$ και όλα τα υπόλοιπα στοιχεία του ίσα με 0 έχουμε ότι $B \in Q$. (Οι A, B δεν είναι αντιστρέψιμοι επειδή έχουν μηδενικές οριζουσες.) Το άθροισμα $A + B$ ισούται με τον ταυτοτικό πίνακα ο οποίος προφανώς είναι αντιστρέψιμος και συνεπώς $A + B = I_n \notin Q$. Συνεπώς ο Q δεν είναι \mathbb{R} -υπόχωρος του $M_{n \times n}(\mathbb{R})$. \square

Άσκηση 9. Ας είναι

$$A = \begin{pmatrix} a_{11} & a_{12} & \dots & a_{1j} & \dots & a_{1n} \\ a_{21} & a_{22} & \dots & a_{2j} & \dots & a_{2n} \\ \vdots & \vdots & \dots & \vdots & \vdots & \vdots \\ a_{i1} & a_{i2} & \dots & a_{ij} & \dots & a_{in} \\ \vdots & \vdots & \dots & \vdots & \vdots & \vdots \\ a_{n1} & a_{n2} & \dots & a_{nj} & \dots & a_{nn} \end{pmatrix}$$

έναν $n \times n$ πίνακα με συνιστώσες από ένα σώμα \mathbb{K} και ας είναι

$$\vec{a}_j = \begin{pmatrix} a_{1j} \\ a_{2j} \\ \vdots \\ a_{ij} \\ \vdots \\ a_{nj} \end{pmatrix}, 1 \leq j \leq n$$

η j -οστή στήλη του πίνακα A .

Να δείχθει ότι το \mathbb{K} -γραμμικό ομογενές σύστημα

$$A \cdot X = \mathbb{O}_n, \text{ όπου } X = \begin{pmatrix} x_1 \\ x_2 \\ \vdots \\ x_i \\ \vdots \\ x_n \end{pmatrix} \text{ και } \mathbb{O}_n = \begin{pmatrix} 0_{\mathbb{K}} \\ 0_{\mathbb{K}} \\ \vdots \\ 0_{\mathbb{K}} \\ \vdots \\ 0_{\mathbb{K}} \end{pmatrix},$$

έχει μόνο τη μηδενική λύση, αν και μόνο αν, οι στήλες $\vec{a}_1, \vec{a}_2, \dots, \vec{a}_n$ του A είναι \mathbb{K} -γραμμικώς ανεξάρτητα διανύσματα το χώρου των στηλών \mathbb{K}_n .

Λύση. Παρατηρούμε ότι η n -άδα $(\lambda_1, \lambda_2, \dots, \lambda_j, \dots, \lambda_n), \lambda_i \in \mathbb{K}$ είναι λύση του συστήματος:

$$\begin{array}{cccccccc} a_{11}x_1 & + & a_{12}x_2 & + & \cdots & + & a_{1j}x_j & + & \cdots & + & a_{1n}x_n & = & 0 \\ a_{21}x_1 & + & a_{22}x_2 & + & \cdots & + & a_{2j}x_j & + & \cdots & + & a_{2n}x_n & = & 0 \\ \vdots & & \vdots & & & & \vdots & & & & \vdots & & \vdots \\ a_{i1}x_1 & + & a_{i2}x_2 & + & \cdots & + & a_{ij}x_j & + & \cdots & + & a_{in}x_n & = & 0 \\ \vdots & & \vdots & & & & \vdots & & & & \vdots & & \vdots \\ a_{n1}x_1 & + & a_{n2}x_2 & + & \cdots & + & a_{nj}x_j & + & \cdots & + & a_{nn}x_n & = & 0 \end{array}$$

αν και μόνο αν,

$$\lambda_1 \vec{a}_1 + \lambda_2 \vec{a}_2 + \cdots + \lambda_j \vec{a}_j + \cdots + \lambda_n \vec{a}_n = \vec{0}_n.$$

Επομένως το σύστημα έχει ως μοναδική λύση τη μηδενική λύση $(0, 0, \dots, 0)$, αν και μόνο αν, τα $\vec{a}_1, \vec{a}_2, \dots, \vec{a}_n$ είναι \mathbb{K} -γραμμικώς ανεξάρτητα διανύσματα του \mathbb{K}_n . \square

Άσκηση 10. Ας είναι A ένας $n \times n$ πίνακας με συνιστώσες από ένα σώμα \mathbb{K} . Ναδειχθεί ότι τα ακόλουθα είναι ισοδύναμα:

- (1) Ο πίνακας A είναι ένας αντιστρέψιμος πίνακας.
- (2) Οι στήλες του πίνακα A είναι \mathbb{K} -γραμμικώς ανεξάρτητα διανύσματα του χώρου \mathbb{K}_n .
- (3) Οι γραμμές του πίνακα A είναι \mathbb{K} -γραμμικώς ανεξάρτητα διανύσματα του χώρου \mathbb{K}^n .

Λύση. Από τη θεωρία γνωρίζουμε ότι ένας $n \times n$ πίνακας A είναι αντιστρέψιμος, αν και μόνο αν, το ομογενές σύστημα $A \cdot X = \vec{0}_n$ έχει ως μοναδική λύση τη μηδενική. Λαμβάνοντας υπόψη την αμέσως προηγούμενη άσκηση, διαπιστώνουμε την ισοδυναμία των (α') και (β').

Επιπλέον είναι γνωστό αλλιά και προφανές ότι ένας $n \times n$ πίνακας A είναι αντιστρέψιμος, αν και μόνο αν, ο ανάστροφός του ${}^t A$ είναι αντιστρέψιμος. Σύμφωνα με την ισοδυναμία των (α') και (β'), που μόλις αποδείξαμε, ο ${}^t A$ είναι αντιστρέψιμος, αν και μόνο αν, οι στήλες του είναι \mathbb{K} -γραμμικώς ανεξάρτητα διανύσματα του χώρου \mathbb{K}^n . Αλλιά οι στήλες του ${}^t A$ είναι οι γραμμές του A και γι' αυτό οι στήλες του ${}^t A$ είναι \mathbb{K} -γραμμικώς ανεξάρτητα διανύσματα του \mathbb{K}^n , αν και μόνο αν, οι γραμμές του A είναι \mathbb{K} -γραμμικώς ανεξάρτητα διανύσματα του \mathbb{K}^n . Αυτό αποδεικνύει την ισοδυναμία των (α') και (γ'). \square

Άσκηση 11. Να εξεταστεί αν τα διανύσματα $(3, 5, -4)$, $(-3, -2, 4)$, $(6, 1, -8)$ του \mathbb{R}^3 είναι \mathbb{R} -γραμμικώς ανεξάρτητα ή όχι.

Λύση. Σύμφωνα με την προηγούμενη άσκηση είναι αρκετό να εξετάσουμε το, αν ο 3×3 πίνακας A , που έχει ως γραμμές (ή στήλες), τα τρία αυτά διανύσματα είναι αντιστρέψιμος ή όχι. Έστω λοιπόν ότι

$$A = \begin{pmatrix} 3 & 5 & -4 \\ -3 & -2 & 4 \\ 6 & 1 & -8 \end{pmatrix}.$$

Επειδή η ορίζουσα $\det A = 0$, ο πίνακας A δεν είναι αντιστρέψιμος και τα $(3, 5, -4)$, $(-3, -2, 4)$, $(6, 1, -8)$ είναι \mathbb{R} -γραμμικώς εξαρτημένα. \square